

SATIRBAŞI

Çirkin çocuk diye bir şey yoktur bence. Kötülük, kin, öfke ve şiddet hep büyüklerin dünyasına ait. Sınırsız hırsları, doyum-suz ihtirasları ve 'ben' olgusu, insan büyüdükçe tüm bedenini sarmaşık gibi sarıyor. Arkadaşlık, dostluk, fedakârlık gibi duygular ruhlarda yavaş yavaş törpüleniyor. Zaman geçtikçe de sadece kupkuru, cascavlak bir 'ben' kalıyor geriye.

Çocukluğuma dair yaşanmış ve yaşanması gereken her ne varsa, yüreğimin bir köşesinde silinmez iz ve masum anılar olarak yer edecektir. Bütün bunlara rağmen ne zaman çocukluk günlerim aklıma gelse, yüreğime dalga dalga büyüyen bir acı çörekleniverir. Çok zengin bir ailenin çocuğu olmasam da, yoksul bir ailenin evladı da değildim. Çeşit çeşit oyuncaklarım, bisikletlerim, arabam, çocuk dünyasına hitap edecek her şeyim vardı. Oyuncaklarımın birisi kırılmışsa yerine hemen bir yenisi ertesi gün alınırdı. Tabanca gibi oyuncak silahları nedendir bilinmez sevmezdim. Elbette savaş, şiddet unsuru taşıyan film ve oyunları da... Balonları çok severdim, rengârenk; alı, moru, kırmızısı, sarısı... Şişirip ipini bırakiverdiğimde gökyüzüne salına salına yükselişlerini seyreder ve

hep hayal ederdim bir balon içinde gökyüzüne çıkıp bulutlar üzerinde dünyayı dolaşmayı. Kitaplardan okuyup öğrendiğim ülkelerin dağ, göl ve denizlerinin üzerinde gezmeyi.

Annemin ilkokul öğretmeni, babamın bir bankada müdür olması nedeniyle çok küçük yaşımdan itibaren şehir şehir gezmeye başladık. Babamın ve annemin tayin yerleri hep küçük şehir ve kasabalar olmuştur. Bu şehirlerde insanlar birbirlerini çok iyi tanır; arkadaşlık, dostluk köprüleri sağlam temeller üzerine kuruludur. Bütün bu değerleri en zirvede yaşar ve hissedersiniz. Dostluğun, arkadaşlığın bütün samimiyetiyle yer bulduğu insanlar arasında yaşamak ailem açısından güzeldi. Pek şikâyet edilecek bir yanı da yoktu. Yeni bir şehre, yeni bir çevreye alıştım demeye kalmadan hemen başka bir kasabaya...

Sokaklarda okul bahçesinde bilye oynadığınız ve parmağınızın ucunu keserek kanlarını birbirinizin parmaklarına sürüp kan kardeşi gördüğünüz arkadaşlarınızı boynu bükük arkanızda bırakarak ayrılırsınız bir gün o kasaba ve sokaklardan. Önceleri mektuplaşırsınız kısa aralıklarla. Okulunuzdan, oynadığınız park ve bahçelerden bahsedersiniz. Zamanla bu mektuplaşmalar azalır gün be gün. Sonra geriye merasimlerde, oyun sahasında çektirmiş olduğunuz siyah beyaz resimleriniz kalır. 'Gözden irak olan gönülden de irak olur' misali.

Yıl 1978... İşte yüreğime çivi gibi saplanan bir türlü söküp atamadığım derin acıların yaşandığı yıl. Hayatımdan bu yılı, bir film şeridi gibi kesip atmak istedim hep. Keşke bu mümkün olabilseydi.

Karadeniz'in küçük ve şirin kasabasından yine babamın ve annemin tayini nedeniyle Çorum'un adını yeni duyduğum bir kasabasına yine göç yolu görmüştü bize. Ailemin ta-nışları, iş arkadaşları ve dostlarıyla vedalaştık. Ben de arka-

daşlarımdan, öğretmenlerimden hüznü bir ayrılık yaşadım. Ayrılmak benim için gerçekten zordu. İlkokul üçüncü sınıftaydım. Daha ilk ayını doldurmadan bize yeni okulun yolu gözükmişti.

Yağmurlu bir akşam, evimizdeki eşyaları kamyonla yükledik. Babam kamyonla hayatımıza yeni bir yön verecek olan kasabaya doğru yola çıkmıştı. Biz de annem ve kardeşimle aile dostumuzun evinde geceleyip erkenden yola çıkacaktık. Nasıl bir kasabaydı? Yeni okulum, yeni öğretmenim ve yeni arkadaşlarım kimler olacaktı? Tüm gece boyunca bu sorularla sabahı zor etmiştim. Oturacağımız mahalle, komşularımız ve çevremizdeki aileler ve çocukları...

Bu zamana kadar üç kasaba değiştirdik. Daha öncesi de var. Memur hayatı kolay değil elbette. Ne kadar göçe, göç yoluna alışkın olsak da bu Anadolu'nun her ili, her bir ilçesi ayrı bir güzellik, ayrı bir dünya. Yemekleri, düğünleri, çocuk oyunları... Bütün bunların yanı sıra gittiğimiz her yerin acemiliğini, yabancılığını da ailece yaşamıyor değildik.

Bindiğimiz otobüsün lastiği yolda iki kere patladı. Sam-sun yolunda şiddetli yağmura tutulduk. Bir iki trafik kazasını da görünce bütün yolcuların yüreği ağzına gelmişti. Tüm bunları gördükten sonra, haydi uyu uyuyabilirsen... Kısacası aksiliklerin ardı arkası kesilmedi. Altı saatte geleceğimiz şehre yorucu bir yolculuktan sonra tam on saatte ancak ulaşabildik. Yorgunluktan bitap hâlde bankanın lojmanlarına bizi otobüs garından bir taksi alıp götürdü. Güya yolda giderken köylerin, şehirlerin ovasını dağlarını seyredecektim. Ne mümkün! Yorgunluk ve uykusuzluktan şakaklarım zonkluyordu.

Babam kamyonla çoktan banka lojmanlarının önüne gelmişti. Lojmanların bulunduğu alan fena değildi. Lojmanlar üç bloktu. Biz ortadaki lojmanın üçüncü katındaki dairenin birine taşınma işlerine başladık. Apar topar kamyon dan ne

bulduysak kan ter içinde merdivenleri güç bela çıkıp evin ortasına elimizdekileri savuruyorduk. Annem, ömrümüz yollarda geçtiği için mobilya türü, kırılacak dökülecek eşyaları babama aldırılmamıştı. Bu nedenle eşyalarımız hafif ve kolay taşınır cinsten olduğu için taşıma işi kısa zamanda bitti.

Ev, okul ve alınacaklar hususunda annem ve babam hemen bir program hazırladılar. Bir hafta içinde alışveriş yapıldı; benim ve ablamın okul kayıtları yapıldı. Annem, ablamın lisesinde öğretmenlik yapacaktı. Benim okulum babamın söylediğine göre biraz uzak, annemin ve ablamın okulu ise yakındı.

Evi çekip çeviren; alışverişiydi, temizliğiydi bütün bunlara koşuşturan annemdi. Daha mesleğinin olgunluk çağına gelmeden saçlarına ak düşmeye başladı. Tel tel ağaran bu saçlar, özellikle son bir kaç yılda hızını artırmışa benziyordu. Ailesinin üzerine titreyen annem, işinde de haddinden fazla titizdi.

Öğretmenlik özveri ister, sabır ister. Özellikle ilkokul öğretmenliği insan psikolojisinde uzman olmayı gerektirir. Toprak anadan henüz hayat bulan küçük bir dal, filize atılan küçük çentik, zamanla serpilip gür bir ağaca dönüştüğünde gövdesinde koskocaman açılmış bir yara gibi durur. Silinmez ve kaybolmaz hiçbir zaman, o ağaç var olduğu sürece... Bu yara, çocukluk ve delikanlılık evresinin acı ve ızdırap günlerinin habercisidir. Çocuk ruhunun fay hattındaki kırıklıklar, insan kişiliğinde onulmaz yaralar açar. Anneciğimin gece bir-lere kadar çocuk ve insan psikolojisine dair yaprakları yırtık ve tozlu, cilt cilt okuduğu kitapların önemini şimdi daha iyi anlıyorum.

Babama gelince... annemin tam aksine vurdumduymaz, geleceğe yönelik planı programı olmayan, hayatı günübürlük yaşayan klasik bir devlet memuruydu. Bu demek değildir ki

ailesi, çocuklarıyla ilgilenmezdi. Süheyla ablamlarla ikimiz, şımarıklığın tadını babamızın yanında doyasıya çıkarırdık. Onunla beraberken annemin bize yönelik kural ve yasakları tatile çıkardı.

Ablamsa film aktristlerine özenen, süse püse düşkün uçarı bir kızdı. Evin tek kızı olduğu için elbise, eşya noktasında kardeşler arasında bildik kavga gürültü aramızda söz konusu değildi. Tabii yüksek sesle yabancı müzik dinlemediği sürece... İfrit oluyordum bu duruma. Cinlerim tepeme çıkıyor, müziğin sesini hemen kısma çalırken evde bir curcuna kopuveriyordu. Babam varsa bu iş tatlıya bağlanıyordu. Şayet annem bu duruma şahitse ikimiz de cezadan kurtulamıyorduk.

Eksiği gediğiyle sıcak bir aile ortamında yaşadığım için kendimi mutlu addediyordum.

Artık okulumu görebilecektim. Ertesi sabah annem beni yeni okuluma götürecekti. Çok heyecanlıydım. Sabah altıda kalktım. Yüzümü yıkadım, önlüğümü giydim. Kahvaltımızı yaptık. Annemle beraber okulumun yolunu tuttum. Lojmanın yolundan çıkarak ana caddeye düştük. Annem yolda durmadan okulda neler yapmam gerektiğine dair öğütlerde bulunuyordu. Özellikle haylaz çocuklarla kavga etmemem hususunda dikkatli olmamı söylüyordu. Zaten kavgacı bir çocuk değildim. Nihayet uzun bir yürüyüşten sonra şirin üç katlı, mütevazı okulun bahçe kapısına gelmiştik. Sonradan öğrendiğime göre bu yeni okul binasının yanındaki tek katlı eski binada da dördüncü ve beşinci sınıflar okuyormuş. Okul ana caddeden uzak biraz mahalle arasındaydı. Okul bahçesinin önünde pamuk şeker, leblebi ve poğaçaya satanlar üç tekerlekli arabalarıyla tenefüsün olmasını bekliyorlardı. Bu arada heyecanımı yenmeye çalışıyordum.

Bahçe kapısından geçtik. Okulun ana kapısından girerek düz ve uzun bir koridordan geçtikten sonra kapısında müdür yazan odaya girdik. Annemle müdür arasında kısa bir konuşmadan sonra ikinci kata doğru yöneldik. Merdiven yanlarındaki duvarlarda Atatürk resimlerini seyrede seyrede ikinci kata çıktık. Annemin elini daha da sıkı tutuyordum. Temiz bir okula benziyordu. Zemin, merdivenler pırıl pırıldı. Duvardaki boy boy Atatürk ve Türk büyüklerinin resimlerinde toz lekeden iz yoktu. Bu ilk izlenim benim için çok önemliydi. Bu arada annem heyecanımı hissetmiş olacak ki bana güven dolu sözler söylüyor, bir yandan da başımı sıvazlıyordu. İkinci katta, köşedeki kapısı aralıklı sınıfa yöneldik. Hâlâ sınıflarını bulamayan çocuklar, anne ve babalarıyla sağa sola koşuşturanlar okulun açılışının ikinci haftasına rağmen çoktu. Annem sınıfın kapısını çaldı ve bıyıklı, kıvrıcık saçlı otuz yaşlarında genç bir öğretmen çıktı. Annemle aralarında kısa bir konuşma geçti. Ben bu arada kapı aralığından içeriyi süzerken sınıf arkadaşlarımı tanımaya çalışıyordum. Sınıf kalabalıktı. Yaklaşık otuz beş kadar öğrenci vardı. Her sırada üç kişi oturuyordu. Yalnız sınıfın sağ tarafındaki arka sıralarda bir iki kişi oturuyordu. Annem benimle vedalaştıktan sonra “Artık yeni öğretmenin Şevket Bey ve yeni sınıfın” diyerek ayrıldı. Şevket Beyin arkasından sınıfa daldım. Tahtanın yanına yaklaştım.

Şevket Bey omuzlarımdan tutarak:

– Çocuklar, aranızda bir arkadaşınız daha katıldı. Adı Metin. O, artık bu sınıfta sizinle beraber okuyacak.

Tahmin ettiğim gibi sınıfın sol tarafında arka sıralardan ikincisine oturmam için işaret verdi. İşaret edilen yere doğru yürüyüp sarışın çocuğun yanına oturdum. Tahtadaki yazılardan anladığım kadarıyla ders, matematik olsa gerekti. Öğretmen defterimi, kalemimi ve silgimi çıkarmamı istedi. Hemen çantama davranarak bir çırpıda söylediklerini masanın üzerine çıkardım.

Kısa bir süre sonra teneffüs oldu. Sınıftaki bütün çocuklar bağrışa, çağrışa sınıftan çıktılar. Yanımdaki çocuğun çıkmasını bekledim, çıkmadı. Ben de çıkmadım. Sıra arkadaşımı ve sınıfı tanımak istiyordum. Yoksul bir ailenin çocuğu olduğu belliydi. Defter ve kitapları gazete kaplıydı. Önlüğü de biraz eskice. Pencere kenarından bahçede koşuşan çocuklara bakıyordu. Adını sormak istedim fakat çekindim.

Benim varlığımdan habersiz gibiydi. Hiç böyle birisiyle karşılaşmamıştım. Her hareketini gözlüyordum. Kendisini izlediğimi fark edince yan gözlerle bir bakış fırlattı. Ürperdim. Gözlerindeki donuk ve sert ifade doğrusu beni korkutmuştu. Rahatsızlık duymaya başladım. Bir an önce sırasından kalkıp başka birisinin yanına oturmayı düşündüm. Ders zili çaldı. Çocuklar sınıftan nasıl çıktılarsa o şekilde sınıfa doluşmaya başladılar. Dört saatlik ders boyunca sıra arkadaşım ile aramda bir kelime dahi konuşma geçmedi.

Son derste, onda bir şeyi farkettim. Tırnaklarını kahverengi bir renkle ojelemişe benziyordu. Bir an gülmek geldi içimden. Güldüm de. Tırnağına oje süren bir erkekle ilk kez karşılaşıyordum. Çaktırmadan tırnaklarını boyayan ablamdan dolayı oje kokusu ve renklerini iyi tanırdım. Herhalde erkekler için de olanı var diye düşünürken gülme krizi tuttu beni. Parmaklarına bakıp güldüğümün farkına varmış olacak ki suratını asıp keskin bir bakış fırlattı.

– Ne bakıyon lan! Bunlar karıların sürdüğü boya değil. Arap sabunuyla, şununla bununla hiç gitmez anladın mı?

Gülmem bıçak gibi kesildi. Hemen sol elimle ağzımı kapattım. Keskin ve sinirli bakışlar altında ezildiğimi hissettim. Dayak yemeye de niyetim yoktu zira. Ürperti veren uzun bakışlarını benden ayırıp masanın üzerindeki defter kalemiyle meşgul olmaya başladı. Derin bir oh çektim. Güçlü olduğu her hâlden belliydi. Sıkça canımı çıkaracak cinsten... ‘Neme

lazım' diyerek ben de masamın üzerindeki defter, kitap kalemlemlerimle ilgilenmeye başladım.

Ders bitiminde tekrar beni almaya gelen annemle evin yolunu tuttuk. Yolda öğretmenimi ve arkadaşlarımı sevip sevmediğime dair sorular soruyor ben kısa cevaplarla sevdiğimi söyleyerek geçiştiriyordum. Yolda annem lojmana yakın bir bakkaldan alışveriş yaptı. Eve gittik. Akşam ablam ve babam da aynı şekilde sorular sordu, onlara da anneme verdiğim cevapları sıraladım. Her ne kadar okul temiz olsa da -doğrusunu söylemek gerekirse- ne okulu, ne sınıfımı, ne de öğretmenimi beğenmiştim. Çünkü bundan önceki öğretmenim öğrencileri dövmezdi. Oysa Şevket Bey bugün üç öğrencinin kulağını çekmişti. Bir öğrenciyi de tokatlamıştı. Üstelik tahammül edilmez bir sıra arkadaşım vardı. Bu durumda her şeyden nasıl memnun olabilirdim ki!

Ertesi gün cumaydı. Annemsiz okula gittim. Yolu öğrenmiştim. Okulun merdivenlerinden çıkıp koşu koşu sınıfıma girip yerime oturdum. Ders zili çaldı. Bütün öğrenciler tamamdı. Yalnız biri yoktu. Sıra arkadaşım..

Öğretmen geldi. Ayağa kalktık. 'Günaydın çocuklar!' dedi. Biz de hep bir ağızdan "Günaydın öğretmenim" diyerek yerimize oturduk. Türkçe kitaplarımızı açtık. Kısa bir süre sonra kapı vuruldu. Şevket Bey'in "Gir" sesiyle kapı aralandı. Şevket Bey öfkeyle "Gel buraya Cin Ali!" dedi.

Demek sıra arkadaşımın adı Cin Ali... Birinci sınıfta kitaplarımızda çöpten çocuk Cin Ali aklıma geliverdi. Kitaptaki Cin Ali sevimliydi, sempatikti, güleç yüzlüydü. Oysa bu Cin Ali durgun ve asık suratlıydı.

- Cin Ali daha okul başlayalı bir ay olmadı. Senin derse geç gelme alışkanlığın daha ne zamana kadar devam edecek

haa... Söyle bakalım, diyerek iki kulağından çekmeye başladı. Cin Ali, Şevket Bey'in sorusunu cevapsız bıraktıkça kulak çekmenin şiddeti daha da artıyordu. Cin Ali'de kulak acısından eser yoktu. Sanki çekilen onun kulağı değildi. Şevket Bey, Cin Ali'nin kulaklarını iyice kıvırdıktan sonra öfkeyle:

– Geç yerine! Bir daha gecikirsen o kulaklarını keserim, bilmiş ol!

Cin Ali hiçbir şey olmamış gibi yanıma doğru geldi. Yerine oturması için kalktım. Usulca yerine oturup defterini ve kitabını çıkardı. Şevket Bey'in öfkesi yatıştıktan sonra sırasıyla kitabımızdan çevre temizliğiyle ilgili bir konuyu okumaya başladık. Şevket Bey arada sırada yanlış okuyan öğrencilere müdahale ediyor, yanlışlarını düzeltiyordu. Sıra bana geldi yanlışsız okudum. Cin Ali de hatasız okudu. Okuma faslı bittikten sonra zil çaldı, teneffüs oldu. Sonra tekrar ikinci derse başladık. İkinci derste öğretmen kitaplarımızı kapattırıp okuduğunu bize yazdırmaya başladı. Söylemiş olduğu cümleyi birkaç kez tekrarlıyor, sıraların aralarında geziyor, yanlış yazanların hatasını düzeltiyordu. Ara sıra:

– Çocuklar şimdi satırbaşı yapıyorsunuz.

Hemen satırbaşı yapıyor, bir sonraki cümleyi pür dikkat bekliyorduk. Fakat o ne!? Cin Ali, öğretmenin satırbaşı yapın dediği yerde satırbaşı yapmıyor, cümle bitişinden devam ediyordu. Uyararak istedim, vazgeçtim. Belki bana kızabilirdi. Şimdiye kadar dört satırbaşı vardı. Oysa Cin Ali'de bunların hiçbirisi yoktu.

Öğretmen bizim sıraların bulunduğu tarafa doğru yöneldi. Eyvah! Cin Ali'nin defterini görecekti. Yanımıza yaklaştı. Kuşbakışıyla defterimi süzdü. Tekrar diğer sıraya doğru seğirtti. 'Ohh... Şükür Cin Ali'nin defterini iyi ki fark etmedi.' demeye kalmadı, tekrar bizim sıraya döndü. Cin Ali'nin ense sine bir tokat yapıştırdı.

– Aptal! Sana satırbaşı yap dedim. Bak yanındaki arkadaşına! O satırbaşı yaptığı hâlde sen neden yapmadın?

Cin Ali’de çit yoktu. Öğretmen tekrar sınıfın içinde gezinerek okumaya başladı. Fakat Cin Ali, öğretmenin satırbaşı dediği yerde bir türlü satırbaşı yapmıyordu. İnatçı keçi gibiydi. Ne olurdu sanki şu satırbaşını yapsa... Biraz sonra öğretmen tekrar gelecek yine azar işitecekti.

Şevket Bey, Cin Ali’yi tekrar yakaladı. Bu sefer tahtaya kaldırdı. Yazdırdı, yazdırdı... Hayret! Cin Ali, noktalara vürgüllere, kulak acısına sebep olan satırbaşına varıncaya kadar her şeyi yerli yerinde yazıyordu. Şevket Bey küplere binmişti. Nasıl olurdu? Tahtada kusursuz yazarken niçin defterde satırbaşı yapmasındı...

O günden itibaren Cin Ali için çetin, sıkıntılı Türkçe dersleri başlamıştı. Cin Ali’nin bu ısrarlı tutumunu anlayamıyordum. Öğretmenin satırbaşı yap dediği yerde yap satırbaşını be çocuk! Kurtul dayaktan. Öğretmen bu köy çocuğunun kendisiyle dalga geçtiği hissine kapılarak kulaklarını çekiyor, tokat faslının ardı arkası kesilmiyordu.

Cin Ali’nin sürekli dayak yemesine üzölmeye başlamıştım. Ne yazık ki elimden de bir şey gelmiyordu. Tek ayak üzerinde durmadan tutun da kara tahtaya küt küt kafasının vurulmasına kadar ceza ve dayak faslı gün geçtikçe şiddetini artırıyordu. Bütün bu olanları korkulu gözlerle seyrediyorduk. Ne yapabildik ki!! Cin Ali’nin yerinde olmadığımızıza dua etmekten başka yapacak birşey yoktu.

Öğretmen artık Cin Ali’yi benim yanımdan alarak adını tembeller sırası dediği yere oturttu. O sırada da, kendisinden başka bir tembel arkadaşı da yoktu.

Cin Ali’yi karabasanların bastığı gün, salı günleriydi. Temizlik teftişi... Temizlik kolu başkanı sümüklü Tölay, tırnak,

mendil kontrolünün yanısıra her bir öğrencinin kollarını kaldırıp koltuk altlarında sökükle var mı diye inceden inceye inceler hemen kara listeye yazardı. Görevini layığıyla yerine getiren öğrenci edasıyla kara listeyi öğretmene verirken derslerindeki başarısızlığını ört bas ettiğine inanırdı. Yine tek tek arkadaşlarını kontrol etti bugün. Cin Ali bu kara listenin gediklilerindendi tabii ki. Onun ardından Caner ve Memo...

Âdeti üzere öğretmen sınıfa girer girmez listeyi masasının üzerine koydu. Önündeki ders programını imzaladı öğretmen. Önceden kimin olduğunu tahmin edercesine listedeki isimleri okudu.

– Cin Ali, Caner ve Mehmet tahtaya çıkın!

Üçü de oturdukları yerden kalkıp sıraların arasından geçerek kara tahtanın önüne dizildiler. Öğretmen ellerini öne uzatmalarını söyledi. Uzattılar. Cin Ali'nin kınalı tırnakları hemen dikkat çekiyordu. Çocukcağız tırnaklarını ne kadar dipten kesse de kahverengi yarım ay şeklindeki renk yine gitmiyordu. Cin Ali'nin ellerini havaya kaldırttı. Her iki koltuk altındaki boydan boya yırtık, bembeyaz bir iple kimbilir kaç kez sökölüp kaç defa dikilmişti. Siyah önlükte beyaz iplik sırtıyordu. Zavallı anacığı başka dikecek ip bulamamıştı zahar. Boz rengini alan siyah önlüğü eskiliğinden haber veriyordu. Ya ağabeylerinden kalma ya da konu komşunun verdiği önlük olsa gerekti.

Şevket Bey, önce Caner'in sonra Mehmet'in üst başını kontrol etti. Birisinin yakası, diğerinin de cebini yırtıktı. Belli ki teneffüste birileriyle kavga etmişlerdi. Üçünün de avuçlarını açtırdı. Elindeki tahta cetvelle üçer kez vurup yerine oturmalarını istedi. Elleri kızarmış hâlde yerlerine oturdular.

Cin Ali'nin huzura kavuştuğu ders Resim-iş dersi idi. Çok güzel resim yapardı. Sınıfımızın en iyi resim çizeniydi. Resimlerinde insanlar güler yüzlü olurdu. Güneşi, dağı da hiçbir

zaman ihmal etmezdi. O donuk gözler ışıl ışıl parlar, çizdiği resimlerdeki insanlarla, ağaçlarla konuşur büyük keyif alırdı. Bunun farkındaydım. Cin Alı'nın her hareketini, her saniyesini takip etmek benim sanki birinci işim olmuştu. Artık gözü-mün önünde korku duyulan bir insandan ziyade kapağı açılmamış sihirli bir sandık vardı. Onunla ilgili merakım gittikçe artıyor fakat merakımı bir türlü gideremiyordum. Gizliden gizliye hayranı olmuşum.

Daha okulun birinci ayı dolmadan dört ve beşinci sınıf öğrencilerinden oluşan Ölügöz Kerim'in çetesi bana tebelleşti. Bu çetenin adını okula adımımı atar atmaz duymuştum. Sınıftaki birkaç öğrenci de ondan uzak durmamı sıkı sıkıya tembihlemişti. Ne kadar uzak durmaya çalışırsam çalışayım kantinde, okul bahçesinde lavaboda bir şekilde karşılaşmıştım. Teneffüslerde yalnız, kimsesiz buldukları çocukları kenara çekip kısırtıyorlar, önlüklerine tükürüp yaka paçalarını yırtıyorlardı. İşi soygunculuğa kadar götürüp ellerindeki poğça ve simitleri kapıyorlar, yapmadıklarını bırakmıyorlardı. Bütün öğrenciler onun çetesinden yılmış, sinmiş bir hâlde öğretmenlerine müdüre dahi şikâyet etmeye korkuyorlardı. Ettikleri takdirde de başlarına geleceklerini gayet iyi biliyorlardı. Bu okul dar gelirli ailelerin çocuklarının okuduğu bir yerdi. Bu çocuklar arasında Ölügöz, öğretmenlerden yediği dayaklara aldırmadan derebeyi gibi hareket ediyordu.

Çetenin iğrençlik derecesinde başka hareketleri de vardı. Okul bahçesinden gizlice çıkıp yolun karşısındaki fırından yarım somun ekmek alır, onun bitişiğindeki dükkândan da ekmeğin arasına çemen koydurur, iştahla yaz sıcaklığında mideye indirirlerdi. Çemen hâliyle pis kokar, kokusu bunların sınıflarına yayılırdı. Okul müdürü kaç kere yasaklamasına rağmen ne yapar eder, çemen ekmeğe okul bahçesine damlarlardı. Bu yetmezmiş gibi önüne geleni tükrüğe boğar, önlerinden

çil yavrusu gibi kaçan kızlı erkekli öğrencilerin arkasından kahkahaları savururlardı. Okulun giriş çıkışında bu çetenin elemanlarıyla karşılaşmamak için sağıma soluma bakınır, sine sine gider gelirdim.

Bir gün sabah okul girişindeki demir kapıda Ölügöz'ün sağ kolu Cıngıl Mıstık'la karşılaştım. Önce onun içeri girmesini bekledim. Ağırdan aldı. Bunun üzerine hareket edip içeri girmek istedim. Dar kapıda beni sıkıştırıp omuz attı. Küfredersine:

– Önüne baksana lan çikolata çocuğu!

‘Çikolata çocuğu!’... Bunu ilk kez duyuyordum. Duymazlıktan geldim. Bela aradığı her halinden belliydi. Ardıma bakmadan koşa koşa okula kendimi zor attım. Tam merdivenlerden çıkarken bir el sol omzumdan geriye çekti beni.

– Niye konuşmuyon çikolata bebesi ha!

Korktuğum başıma gelmişti. Benim yardımına kimse gelemezdi. Tam o anda nöbetçi öğretmenin sesi imdadıma yetişti.

– Hadi çocuklar sınıflarınıza!

Cıngıl'ın omzumdaki eli çözüldü. Nefret dolu bakışlarla beni uzun uzun süzdü.

– Seninle sonra görüşeceğiz.

Döndüm ve son sürat merdivenleri ikişer ikişer çıkıp sınıfıma kendimi zor attım.

Çok sürmedi bu olayın ardı. Üç gün sonra okul çıkışında Ölügöz'ün çetesi beni kısırdı. Cıngıl Mıstık, Sarı Yakup ve Ayı Murat ellerini ovuştura ovuştura beni aralarına aldılar. Birkaç seyirci de olan biteni izlemek üzere etrafımızda toplanmış öylece bakıyorlardı. Kaderimle baş başa kalmıştım. Artık ne olacaksa olsun dedim içimden. Kendimi savunacak ne gücüm

ne de cesaretim vardı. Korkunun ecele faydası yoktu. Tam saldıracakları sırada bahçe kapısı tarafından bir ses duyuldu.

– Yeeyt! Bırakın lan onu!

Darbe indirmek için havaya kalkan eller aşağıya indi.

Borazan gibi sesi çıkan Cıngıl, süt dökmüş kediyeye döndü.

– Cin Ali, bu senin meselen değil. Bu çikolata çocuğuyla bizim aramızda.

– Kes lan, o benim en iyi arkadaşım. Yiğitseniz bana gelin!

Cin Ali'den yıldıkları belliydi. Fakat serde kabadayılık vardı. Etrafta meraklı gözler onları pür dikkat izliyordu. Geri çekildikleri takdirde bu okulda onların bittiği anlamına geliyordu. Üçü de saldırdılar üzerine. Yere yıkıp tekmelemeye çalıştılar. Fakat ne mümkün. Cin Ali onlardan iki yaş küçük olmasına rağmen çok güçlüydü. Arslanlar gibi dövüşüp bir yumrukta Cıngıl'ı yere yıktı. Cıngıl'ın burnundan kan akmaya başladı. Burnunu tutarak yerde debeleniyordu. Sarı Yakup'a attığı kafayla dişini kırdı. O da ağzını tutuyor, enik gibi çaniliyordu. İri cüssesine rağmen Ayı Murat bütün bunları gördükten sonra ardına bakmadan tabanları yağladı. Ben ise hiçbir şey yapamadan onun kurdun koyunlara daldığı gibi çocukların kollarından tutup savurmasını seyrediyordum. Kendisinden büyük çocuklarla üstelik üçüyle başa çıkması beni şaşırtmıştı. Onunsa sadece önlüğünün düğmesi ve yakası yırtılmıştı.

Dağılan çantamı, defterimi, kitaplarımı topladı. Üzerimdeki tozları silkererek hiçbir şey olmamış gibi yoluna devam etti.

O günden sonra Cin Ali'ye karşı korku ve tedirgin dolu hislerimin yerini büyük bir hayranlık aldı. Artık benim de ör-

nek alacağım kahramanım vardı. Ben de onun gibi korkusuz, güçlü olmak istiyordum. Korkusuz, gözüpek haksızlığa karşı savaşıyor bir kahraman...

Okula sinmiş, korku dolu bir yürekle gelen ben, artık efe efe okul bahçesinde geziniyor, koridorlarda cirit atıyordum. Ölügöz çetesi bu sefer sert kayaya toslamışlardı. Cıngıl, Sarı ve Ayı'yla arasına karşı karşıya geldiğimde artık onlar benden gözlerini kaçırıyorlardı. Tek bir çocuk karşısında rezil rüsva olmaları, okul çocuklarının dilinde sakız olmuş, gördükleri yerde de onlara kıs kıs gülüyorlardı. Doğrusu bunu fazlasıyla hak etmişlerdi. Her kuşun etinin yenilemeyeceğini onlar da bilmeliydi.

Cin Ali'nin arkadaşı olmam beni bu okulda dokunulmazların arasına soktu. Haşarı öğrencilerin tabiriyle 'çikolata çocuğu' olmam benim dövülmem, defter kitap ve çantamın yırtılması için yeter nedendi. Bu imajı üzerimden atmaya çalıştım. Eski elbise, pantolon, ayakkabılar giymeye çalışsam da bu yaftadan kurtulamadım. Elden ne gelir, çaresiz bu durumu ben de kabullenmeye başladım.

Cin Ali'nin dayak faslına herkes alışmıştı. Cin Ali, ilk derse zamanında gelmez, öğretmenin çağırmasını bekler, yüzü ve kulakları biraz kızardıktan sonra tembeller sırasına otururdu. Tembeller sırasında hâlâ tek kendisi vardı.

Cin Ali'nin böyle yalnızlığı karşısında tek bırakmamak için artık ben de derse geç gelmeye, verilen ders ödevlerini yapmamaya başladım. Kısa bir zaman sonra kendimi tembeller grubunda yani Cin Ali'nin sırasında buluverdim. İçten içe sevinçliydim. Hayatımdan memnundum. Tabii ki aileme hemen iletivermişti. Annem ve babam beni karşılarını alıp öğütler, nasihatler veriyorlar, Cin Ali'yle arkadaşlık yapmayacağıma dair benden söz alıyorlar ama yine de ben bildiğimi

yapıyordum. Artık her şeyimiz ortaktı. Öğretmenden yediğimiz dayak, kantinden aldığımız poğaçaya, bahçe kapısındaki satıcıdan aldığımız pamuk şekerine kadar her şeyimiz... Yavaş yavaş açılmaya başlamıştı. Çobanlık yaptığı günleri, çiğdemleri, adını daha sonra kardelen çiçeği olarak öğrendiğim “Öksüz Ali” çiçeğini... Anlatırken sanki o an bedeni yanımdan ayrılır kırlardaki çiçeklerle buluşurdu.

Her şeyini öğrenmiştim. Altı kardeş olduklarını, hafta sonu tatillerinde ayakkabı boyacılığı yaptığını... Yalnız bir şeyini öğrenememişim. Neden satırbaşı yapmadığını. Onu kendisine sormaya birtürlü cesaret edemedim. Sömestr tatiline üç hafta gibi bir zaman kaldı. Sınıfımızda tatsız bir olay yaşandı. Kız öğrencilerden birisinin çantasındaki para çalındı. Kısa aralıklarda başka öğrencilerin de silgileri, kalemtırışları çalınmaya başladı. Bütün bu olaylar teneffüslerde yaşanıyor. Hemen bütün gözler Cin Ali’yi aradı. Teneffüse en son çıkan, bazen de sınıfta kalan Cin Ali’ydi. Şevket Bey Cin Ali’yi defalarca sıkıştırdı, dövdü ama Cin Ali’nin ağzından sadece “Ben yapmadım” sözünü alabiliyordu. Şevket Bey, kulağından tutup onu Müdür Bey’e götürdü. Cin Ali böyle bir şey asla yapmazdı. Üzüntümden kahrolmuştum. Çantamı kapığım gibi sınıftan fırladım, merdivenleri ikişer ikişer atlayarak okulun kapısından çıktım. Deli gibi koştum, koştum... Dere üzerindeki tahta köprüye geldim. Kan ter içinde kalmıştım. Çantamı olanca gücüyle kaldırıp köprü altından akan dereye savurdum. Suyun üzerinde salına salına giden çantam gözden kayboluncaya kadar arkasından bakakaldım. Akşam eve döndüğümde babam ve annem çantamı ne yaptığımı sordular. Tahta köprüden geçerken düşürdüm dedim. İnanmadılar.

Sabah, annemin yanısıra ablam da bu sefer okul yolunda refakatçim oldular. Müdürle konuştular, sonra öğretmenle. Başka bir sınıfa alınmamı istiyorlardı. Fakat bu mümkün olmadı. Çünkü on beş tatile çok az bir zaman kalmıştı. Mü-

dür, ikinci yarıda başka bir sınıfa gönderileceğime dair aneme söz verdi. Tekrar eski sınıfın yolu gözüküyordu. Sınıfım ve okulum artık beni sıkıyordu. Çünkü kahramanım sevgili arkadaşım Cin Ali yoktu. Duyduğuma göre de artık Cin Ali okula gelmiyormuş. Müdür onu okuldan atacakmış.

Cin Ali okula gelmeyeli tam beş gün oldu. Nihayet gerçek anlaşıldı. Beşinci sınıf öğrencilerinden üç kişi, bu işi yapmışlar. Sadece bizim sınıftan değil diğer sınıftan da birçok öğrencinin paralarını çalmışlar. Olaya şahit bir öğrencinin tanıklığıyla enselendiler.

Ya Cin Ali ne olacaktı? Kırılan onurunu kim düzeltecekti? Sebepsiz yere yediği o kadar dayak hâlâ gözlerimizin önündeydi. Biliyordum onun berrak bir su gibi saf ve masum olduğunu. Onun dünyasında çiçekler, ağaçlar, gökyüzünün enginliği ve güneşin aydınlığı vardı. O, böyle bir adi suçlu asla işlemezdi, işlememişti de. Çünkü o benim kahramanımdı, arkadaşımıydı.

Cin Ali'nin ailesine haber gönderdiler tez derslere devam etsin diye. Duyduğuma göre okula gelmediği günlerde ayak-kabı boyacılığına devam ediyormuş. Öyle söylediler.

Bir gün okul çıkışı ablamla belediye pasajı altında Terzi Hayri Amca'ya bayramlık elbise diktirmek üzere kumaş götürdük. Ablam bu durumdan pek memnun olmasa gerek ki beni terzide bırakıp arkadaşlarıyla mağazaları dolaşmaya gitti. Kız milleti işte! Alacağı cincik boncuk... Terzi dükkânı kalabalıktı, prova sıramın gelmesini yaklaşık otuz kırk dakika bekledikten sonra Hayri Amca özür dileyen bakışlarla:

– Evlat, galiba sıra sana gelmeyecek. Yarın erken gelersen ilk işim senin takım elbisen, tamam mı? Babana selamımı söyle! dedi.

Ben de başımı sallayarak ‘Peki!’ dedim ve tahta sandalyeden kalkıp hemen oradan çıktım. Bunalmıştım doğrusu. İki yaşlı müşterisi -belli ki kadim dostları- fasılasız sigara tütürüp küçücük odayı duman altı etmişlerdi. Üstüne üstlük şekerli kahvelerini höpürdeterek içerken bağıra çağıra askerlik anıları, oradan buradan konuşmaları oradan kaçmama fazlasıyla yeter sebepti.

İçeride iyice mayışıp kalmış, duman ve bana çok uzak olan sohbet içinde gözlerim kapanmaya başlamıştı. Kendimi dışarı atar atmaz uzun uzun gerindim. Önce ne tarafa gideceğime karar veremedim. Bu güzel havada eve erkenden gitmek işime gelmiyordu doğrusu. Birden aklıma dahiyane bir fikir geldi. Leblebicilerin yanındaki dondurmacıdan bir külah dondurma hiç fena olmazdı. Bu sıcak havada aklımdan geçen düşünce, ayaklarımın yönünü çoktan tayin etmişti. Kaldırımında sağa sola bakına bakına yürümeye devam ettim. Sinemanın önüne geldiğimde afişleri uzun uzun süzdüm. Hemen buradan ayrılıp yolun karşı tarafına geçtim. Gözüm leblebicilerin yanındaki dondurma dükkânından başka bir şey görmüyordu. Adımlarımı sıklaştırdım. Tam dondurmacının kapısından içeri girecekken tanıdık bir sesle irkildim.

– Ayakkabılarınızı boyayalım abiler! Haydi badem yağlıii!

Arkama dönüp sesin sahibini aradım. Üç dört ayakkabıcı çocuğun arasında onu hemen tanıdım. Kurtarıcı, kahramanım, can arkadaşım Cin Ali’ydi bu. Fırçasını, boya sandığına ritmik bir şekilde vururken gür sesiyle ortalığı çınlatıyordu.

– Hadi abiler, ayakkabılarınız pırıl pırıl olsun!

Elleri ve üzerindeki yeşilden gömleği boya içindeydi. Sağına soluna bakınırken beni fark etti. O anda sesi soluğu kesilip ne yapacağını bilemedi. Sarı yüzü kızarıp başını aşağı eğdi. Güçlü, kuvvetli, mangal yürekli Cin Ali, karşımda tuz buz olup erimişti sanki. Çok utanmışa benziyordu. Her halin-

den de belliydi. Afallamış bir halde ne yapacağını bilemeyip careyi bana sırtını dönmekte buldu. Oradan hemen uzaklaşmaya çalıştı. Buna fırsat vermeden bir çırpıda koşup omzuna elimi uzattım. Başını bana doğru çevirmek istemedi, ısrar ettim. Döndü, gözlerini benden kaçırmaya çalışıyordu. Elindeki fırçayı aldım ve ayakkabı boyasına tıklar tıklar vururken cılız sesimle bağırmaya başladım.

– Haydi abiler! Ayna gibi parlarsın ayakkabılar. Saçınızı ayakkabınıza bakıp tarayın haydii. Badem yağlı boyalii!

Çikolata çocuğu olan ben, bağırırken boyacı çocukların dikkatini çekmeye başlamıştım, gözlerini benden alamıyorlardı. Kuyruğu kapıya kısılmış kedi gibi bas bas bağırdım. Çocukların tuhafına gitmişti bu durum. Uzun süren bu şaşkınlıklarının ardından gülmeye başladılar. Sonra can dostum Cin Ali ve en sonunda ben... Makaraları koyuvermiştik. Neye, niçin güldüğümüzü anlamadan ve umursamadan... Yanımızdan ve karşı kaldırımdan geçen yaşlısı genci gülmekten kırılan boyacı grubunu şaşkın bakışlarla izlerken kahkahalarımıza bir anlam veremiyor, herhalde deli olduğumuzu düşünüyorlardı.

O gün Cin Ali'yle tam beş kişinin ayakkabısını boyadık. Tamı tamına beş çift ayakkabı... Boyama işinin püf noktalarını öğretti bana. Badem yağını sürerken ben de ayakkabılara sağlı sollu fırçalar atıyordum. Siyah bir basmayı ayakkabının üzerinde iki tarafından tutup sürttüğünde 'gacirt, gucirt' diye bir ses geldi mi bu iş tamam demekmiş. Bu sesi, müşterinin de duyması çok önemliymiş.

Eve dönmeden önce bana dondurma ikram etmeyi de ihmal etmemişti. İştahla dondurmaları midemize indirdik. Elim yüzüm boyalı halde evin yolunu tuttum. Evdeki azar, nasihat kimin umurunda!

Nihayet üç gün sonra Cin Ali okula damladı. Gelmesine en çok sevinen ben oldum. Artık yeniden her şeye başlayabildim. Üstelik Şevket Bey bizi tembel sırasına da oturtmuyordu. Derslerime yeniden heyecanla çalışmaya başladım. Öğretmen artık Cin Ali'nin ne sabah derse geç gelişine kızıyor ne de üzerine kabus gibi çöken satırbaşına... Fakat Cin Ali aynı Cin Ali'ydi. Yine durgun ve yine mahzun. Sınıftaki öğrencilerin öfke ve kin dolu bakışlarının yerini özür diler bakışlar almıştı. Bu Cin Ali'nin umurunda değildi.

O gün öğretmen, tabiatla ilgili resim yapmamız için ev ödevi verdi. En güzel resmi sınıftaki duvar gazetesine asacağını söyledi. Elbette bu resim Cin Ali'nin resminden başkası olamazdı.

Ders bitti, koşa koşa eve gittim. Lojmanda komşu çocuklarla bahçede biraz top oynadım. Ailem bendeki bu değişikliği fark etmişti ve bu değişiklikten son derece memnundular. Resmimi çizdim. Biraz televizyon seyrettim ve yatıttım.

Ertesi sabah neşe ve sevinçle okulun yolunu tuttum. Artık yalnız okula gidiyordum. Okul yolundaki tahta köprüyü bir çırpıda aştım. Kestirme sokaktan daldım. Ana caddeye çıktım. Doğrusu biraz gecikmişim. Okula yaklaşık iki yüz iki yüz elli metre mesafede, yolun ortasında kalabalık yığını vardı. Bağrıışmalar, çağrıışmalar had safhadaydı. Acaba bir kaza mı olmuştu?! Heyecanlanmışım. Kazanın olduğu yere doğru yürüdüm. Önümdeki etten kurulu duvarı yardım. Gördüklerime inanmadım. Birkaç saniye içinde kalbim sanki durmuştu. Vücudumda kan hareket etmiyordu. Cin Ali boylu boyunca yerde yatıyordu. Alnından süzülen kan sağ yanağından aşağı akıyordu. Gözleri anlamsızca gökyüzüne doğru bakıyordu. Kaskatı kesilmişim. Elim bir an hâlâ sıkı sıkıya tuttuğu çantaya doğru uzandı. Çantayı elinden aldım. Eli hâlâ sıcaktı. Bu arada apar topar gelen bir taksinin arka koltuğuna taşdılar. İnsanlar dağılmaya başladılar. Ağlamak istiyordum ama ağ-

lamayacaktım. Cin Ali hiç ağlamış mıydı? Aradan kaç dakika geçti bilemiyorum. Ben hâlâ olayın şokunu atlatamamıştım. Ne yapacağımı şaşırılmıştım. Ne yapmalıyım? Kısa bir müddet sonra kendimi toparladım. Evet, evet okula gitmeliydim. Tam okul kapısına yönelmiştim ki, Cin Ali'nin resim defteri gözüme ilişti. Onu yerden aldım, resim sayfalarını karıştırdım. Son sayfada öğretmenin verdiği ödevi de vardı. İlginç bir resimdi. Pek bir şey anlamadım. Onu muhakkak Şevket Bey'e göstermeliydim. Kahraman arkadaşımın aptal olmadığını, görev ve sorumluluğunu yerine getirdiğini ispatlamalıyım. Bir çırpıda okulun merdivenlerinden çıktım. Sınıf pencereleri yola bakan öğrenciler pencere kenarına üşüşmüşler olayı seyrediyorlardı. İkinci kata çıktım, sınıfın kapısını çaldım. 'Gir!' sesini beklemeden içeriye daldım. Bütün gözler bana çevriliydi. Tembeller sırasına baktım. Sıra boştu. Artık kimsenin oraya oturmasına gerek kalmayacaktı. Gözyaşlarımı zor tutuyordum. Kendimi toparladım. Öğretmenin masasına doğru yürüdüm. Şevket Bey beni dikkatle takip ediyordu. Masanın önüne geldim. Elimdeki resim defterini araladım. Öğretmen masasının üzerine bıraktım.

– Metin, Cin Ali nerede?

Yutkundum. Zorlukla:

– O artık hiç gelmeyecek. Çünkü az önce öldü, dedim.

Sınıfta büyük bir sessizlik oldu. Arkamı döndüm. Tembeller sırasına oturdum. Öylece beklemeye başladım. Öğretmen resme uzunca baktı, baktı. Saatler, dakikalar durmuştu. Sınıftaki herkes öğretmene dikkatlice bakıyordu. Omuzları çökmüş, yüzü solgun bir vaziyette sandalyesinden kalktı. Çantasını almadan sınıftan çıkıp gitti. Yerimden kalktım. Pencere kenarına gittim. Şevket Bey'in bitap bir şekilde okulun bahçe kapısından çıkışını izliyordum. Bu arada hıçkırıklar içinde boğula boğula ağlıyordum. Gözümden sicim gibi yaşlar dökülüyordu.

Beylik

Resmin o zaman ne anlama geldiğini ve Şevket Bey'in sınıftan çıkıp niçin gittiğine bir anlam verememiştim. Oysa şimdi gayet iyi anlıyordum. Hâlâ bugünkü gibi gözlerimin önünde...

Resimde ayçiçeği tarlası, gökte gülen bir güneş. Bütün ayçiçekleri güneşe bakıyor... Bir adam elinde **satır** ve ayçiçeğinin **başını** kesmek üzere. Ayçiçeğinden damlayan iki gözyaşı...

Cin Ali'nin "defterim biter" endişesi ve korkusuyla satırbaşı konusunda inatçı keçiler gibi ısrar etmesini, Cin Ali'den ve benden başka kimse ama hiç kimse asla öğrenemeyecekti. Hey gidi Cin Ali heey!

10 . 12 . 1997
Ankara